

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 42

Заснований в 1996 році

Рівне – 2009

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 42. — Рівне: РДГУ, 2009. — 186 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем викладання мов і літератур світу, а також з теорії і методики виховання, професійної орієнтації, розвитку та навчання учнів і студентів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 27.11.2009 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 01.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2009

Особливо великий інтерес викликали у дітей заняття з малювання, спрямовані на розвиток дрібних м'язів руки, координації рухів руки і ока. Це такі заняття як: „Осіній листопад”, „Падає дощ”, „Падає сніг”, „Зимові візерунки”, „Квітучий луг”. Вдома і в час вільний від занять дітям можна запропонувати кальковий і крапковий малюнок, проведення хвилястих і ламаних ліній за пунктиром.

Залучення дітей до декоративного малювання за мотивами українських народних промислів (петриківського розпису, писанкарства, української вишивки) продемонструвало не лише рівень технічних вмінь і навичок дітей, а й інтерес їх до народних промислів. Надзвичайним відкриттям для дітей було те, що майстри петриківського розпису квіти малюють не лише пензликом, а й ложиною рогожі, ягоди пучкою. З тими дітьми, в яких особливо проявився відносно стійкий інтерес до декоративного малювання, можна проводити заняття гуртка з петриківського розпису. Особливий інтерес викликає у дітей заняття з писанкарства, яке проводиться напередодні Великодня. Дане заняття продемонструвало рівень технічних вмінь, радість і гордість за результати своєї роботи. Вони з захопленням розповідали батькам про сам процес розписування яєць. А це в свою чергу зацікавило батьків. Деякі мами навіть придбали писачки і виявили бажання познайомитися з самим процесом виготовлення писанки. Заняття вишивки хрестиком вимагало від дітей найбільшої координації рухів руки і ока. Діти вчилися малювати хрестики на аркуші паперу в клітинку. Такі справи можуть бути завершальними в плані підготовки дитини до школи.

Ми впевнені, що така спільна робота дитячого садка і сім'ї по формуванню у дітей інтересу до образотворчої діяльності з метою підготовки їх до школи забезпечить подальший розвиток цього інтересу під час навчання в школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовчик-Блакитна, М. В. Підготовка дітей до школи в дитячому садку [Текст] / М.В. Вовчик-Блакитна. – К.: Державне учбово-педагогічне видавництво „Радянська школа”, 1961. – 38 с.
2. Дем'янчук, О. Н. Естетичний інтерес як педагогічна проблема [Текст] / О.Н. Дем'янчук // Психологія і педагогіка – 1995. – №3. – С. 12-16.
3. Дусавицкий, А. К. Исследование развития познавательных интересов младших школьников в зависимости от способа обучения [Текст]: автореф. дис. ... канд. психол. наук. – М., 1975. – 24 с.
4. Киричук, Е.И. Учебные интересы младших школьников [Текст] / Е.И. Киричук. – К.: Радянська школа, 1982. – 128 с.
5. Комарова, Т. С. Подготовка детей к школе в процессе ее изобразительной деятельности как фактор приемственности [Текст] / Т.С. Комарова // Детский сад от А до Я. – 2007. – №5. – С. 95-110.
6. Философский словарь [Текст] / Ред. И.Г. Фролова. – М.: Изд-во политической литературы, 1989. – 815 с.
7. Чарнецкий, Я. Я. Приемственность в изобразительной деятельности дошкольников и младших школьников как фактор формирования художественных интересов учащихся 1 класса [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук. – М., 1978. – 17 с.
8. Череваня, Н. І. Підготовка дітей до школи [Текст]: монографія / Н.І. Череваня. – Херсон. Айлант, 2007. – 168 с.
9. Шукина, Г. И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся [Текст] / Г.И. Шукина. – М.: Педагогика, 1988. – 208 с.
10. Янцур, Л. А. Психолого-педагогічна характеристика інтересу до зображувальної діяльності дошкільників [Текст] / Л.А. Янцур // Оновлення змісту, методів та організаційних форм художньо-естетичного виховання учнівської та студентської молоді. Збірник наукових праць: Наукові записки РДПІ. Випуск 3. – Рівне: РДПІ, 1998. – С.20-27.
11. Янцур, Л. А. Особливості інтересу до зображувальної діяльності у старших дошкільників [Текст] / Л.А. Янцур // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки РДПІ. Випуск 6. – Рівне: РДПІ, 1999. – С. 75-79.

Резюме. Стаття посвячена проблемі інтереса к изобразительной деятельности старших дошкольников в плане подготовки к школе. Раскрываются пути формирования данного интереса.

Ключевые слова: интерес (эстетический, художественный), интерес к изобразительной деятельности, подготовка к школе, детский сад, школа, старшие дошкольники, первоклассники.

The summary. The article is devoted to a problem of interest in imitative arts at the senior children under school age during their preparation to school. Uncovering the ways of formation this interest.

Key words: interest (aesthetic, artistic), interest in imitative arts, preparation to school, kindergarten school, senior children under school age, first-formers.

Одержано редакцією 25.10.2009 р.

УДК: 37.015.3: 811.111'25

А.С. ДУБРОВА., В.М. ТРОФІМЧУК

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ І УМОВИ ЇХНЬОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Резюме. В статті розглядаються проблеми психолого-педагогічних можливостей навчального перекладу і умови їхньої реалізації. Звертається увага на роль перекладу і ефективність використання його у навчальному процесі.

У статті проаналізовано психологічну сутність навчального перекладу, умови і шляхи успішного оволодіння ним і практичного використання.

Ключові слова: навчальний переклад, професійний переклад, ініціомовне говоріння.

Активізація сучасного міжнародного економічного співробітництва, зростаючий інтерес до вивчення викликали появу великої кількості досліджень у галузі інтра- та екстралінгвістичних умов оволодіння іноземною мовою, використання новітніх технологій. Перспективна методична концепція викладання іноземних мов у вузах обов'язково передбачає упровадження в навчальний процес методики зіставлення іноземномовних з україномовними, україномовних з іноземномовними структурами на різних рівнях. Об'єктом дослідження даної статті є переклад.

Процес перекладу вважається „специфічним видом мовленнєвої діяльності” [5, 42], „перекладом думок з однієї мови на іншу” [4, 150].

Актуальність такого дослідження обумовлена широким використанням перекладу у вивченні іноземної мови. Такі мовознавці, як Вихристюк Л.С., Вороний М.К., Гром'як Р. та інші працювали над проблемами перекладу. „Основним принципом семантизації на всіх рівнях навчання є переклад. Саме він може розкрити те чи інше поняття, що виражене словом”. [1, 70] Відомий вчений-лінгвіст Е.А. Фехнер визначав переклад як засіб семантизації, зокрема зазначав, що переклад здійснюється незалежно від викладача. Професор Г.А.Ганшина визначала значення перекладу як засобу контролю розуміння тексту.

Метою статті є аналіз використання основних видів перекладу. У повсякденному житті, навчанні і професійній діяльності використовуються два основних види перекладу: навчальний і професійний.

Навчальний переклад сприяє успішному розв'язанню навчальних завдань, пов'язаних із навчанням студентів іноземної мови у процесі аудіювання усного мовлення, говоріння, читання й письмового викладу думок.

„Вивчення іноземної мови у вищій школі охоплює види мовленнєвої діяльності, пов'язані з рецепцією, продукцією, інтеракцією та медіацією, перекладом, посередництвом. Стають доречними проведення інтегрованих занять: ”переклад + іноземна мова”, створюють умови для мотивованого практичного застосування набутих навичок та вмінь і дають можливість студентам бачити результати своєї праці; відчувати радість та задоволення від неї”. [2, 55]

Метою таких інтегрованих занять є удосконалення комунікативно-когнітивних умінь, спрямованих на систематизацію та поглиблення знань щодо перекладацьких принципів та прийомів, а їх змістом – навчання перекладу, як самостійного виду мовленнєвої діяльності поряд з традиційно засвоюваними на уроках англійської мови говорінням, читанням, письмом, аудіюванням.

У ході навчання іноземної мови переклад, з одного боку, використовується у різних видах діяльності: у навчанні граматики, лексики, монологічного та діалогічного мовлення. З іншого боку, оволодіння вище згаданими аспектами іноземної мови дає змогу правильно інтерпретувати текст-джерело, для адекватного розуміння якого необхідно знати шляхи подолання мовного та мовленнєвого характеру при відтворенні одиниць цільовою мовою. ”Труднощі англо-українського та україно-англійського перекладу зумовлені як і особливостями граматичної будови, лексики, семантики та прагматики двох мов, так і особливостями двох текстів, а також різною частотністю вживання мовних елементів і системних відповідників у мовленні”. [3, 43] Адекватний переклад ґрунтується на автоматизованих навичках іншомовного говоріння, аудіювання, читання, письма. Вимоги до перекладу виражаються у конкретних вміннях; відшукувати потрібне значення слова, орієнтуватися у формальних ознаках лексичних та граматичних одиниць; застосовувати мовну та інтелектуальну здогадку; передавати зміст еквівалентними засобами перекладу, відтворюючи смислове навантаження та стилістичні особливості оригіналу.

Професійний переклад зазвичай використовують спеціально підготовлені перекладачі, які закінчують відповідні вищі навчальні заклади й факультети. Постає одна з основних проблем - це проблема формування позитивної мотивації, тобто прагнення студентів немовних ВНЗ до практичного оволодіння іноземною мовою як засобом одержання спеціальної інформації з фахового предмета і як засобом спілкування у професійно-ділових ситуаціях. Це завдання реалізується через організацію навчального процесу з іноземної мови, а також через зміст самого навчального матеріалу, зокрема фінансових, бізнесово-економічних текстів зі спеціальною термінологією.

Відомо, що термінологія будь-якої галузі знань чи професії – це не довільна сукупність окремих слів, словосполучень, символів, а достатньо визначена система, бо не залежно від своєї структури термін має своє значення тільки як компонент певної термінологічної системи. Термін має бути назвою спеціального поняття. Не менш важливою його функцією є також відображення змісту поняття, а тому вимоги, які ставляться до термінів, зводяться до таких принципів: фіксований зміст, точність, стислість, брак синонімів.

Фіксований зміст і брак синонімів визначають точність і стислість терміна. Це означає, що термін у певній парадигмі поняття повинен мати обмежений зміст.

Студенти, працюючи з фінансово-економічними текстами, перекладають прості економічні терміни з латинською і французькою основами, безпосередньо транслітеруючи їх українською мовою, як наприклад: productivity, investor, manager та ін. Ці терміни завжди однозначні і не залежать від контексту.

Останніми десятиліттями серед методистів поширилася думка про те, що навчальний переклад потрібно використовувати обмежено, оскільки він перешкоджає практичному оволодінню іноземною комунікативною діяльністю. Так, у результаті проведених досліджень професор М.І. Жинкін обґрунтував твердження про те,

що студенти не можуть думати мовою, яку вивчають, що така здатність з'являється лише "наприкінці процесу оволодіння мовою". "На заняттях іноземної мови, – наголошує він, – треба вчити говорити цією мовою, а мислити учень буде власною..." [6, 93].

Такої ж думки дотримуються і психологи О.О. Леонт'єв, І.О. Зимня та інші. Тому викладачам слід розуміти невідворотність такого стану справ і не протистояти перекладу, а всебічно використовувати його в інтересах успішної мовленнєвої й комунікативно-мовленнєвої підготовки своїх студентів. „В той же час важливо усвідомлювати необхідність ефективного використання навчального процесу для практичної, комунікативної іноземної підготовки студентів, що спирається на навчальний переклад”. [5, 26] Для цього викладачеві потрібно знати психологічну сутність навчального перекладу, умови і шляхи успішного оволодіння ним, практичного використання у процесі навчальної діяльності.

Під час вивчення іншомовного лексичного матеріалу особливу увагу звертають на семантизацію слів і словосполучень. Отже, у ході опанування іншомовного лексичного матеріалу переклад застосовується широко і є обов'язковим.

Під час занять, пов'язаних із вивченням певних граматичних положень, навчальний переклад використовується для перевірки правильності розуміння змісту навчального тексту, речень, які треба граматично проаналізувати.

Під час аудіювання переклад застосовується з метою досягнення повного і правильного розуміння студентами змісту іншомовного усного мовлення, а також для забезпечення викладачами контролю правильності розуміння прослуханого.

У процесі читання навчальний переклад використовується широко. Залежно від рівня підготовки студентів і характеру тексту частина його лексико-граматичних елементів сприймається й розуміється безпосередньо у процесі читання, інші усвідомлюються після їхнього перекладу за допомогою внутрішнього чи зовнішнього мовлення. Часто розуміння тексту досягається лише за допомогою граматичного аналізу форми слів, структури речень і наступного їхнього перекладу різною мовою. Такий переклад найчастіше застосовується з навчальною метою: для диференціації граматичних явищ, кращого їхнього розуміння і засвоєння. У процесі оволодіння іноземною мовою дедалі більша кількість елементів читаних текстів розуміється безпосередньо під час їхнього сприйняття, читання все частіше стає безперекладним. Сприяє досягненню такого рівня й так зване підготовлене читання (з орієнтацією на попереднє читання, переклад, виявлення і засвоєння невідомих лексико-граматичних елементів).

Звичайно, використання перекладу під час читання іншомовних текстів пов'язане зі значними затратами навчального часу. Однак, як свідчить педагогічна практика, іншого шляху опанування безперекладного читання немає. Це переконали у важливості ролі навчального перекладу.

Щодо ролі іншомовного говоріння, то за умов недостатньо високого рівня володіння студентами мовою, зазвичай забезпечується за допомогою навчального перекладу думок, попередньо сформульованих рідною мовою. "На етапі засвоєння іноземної мови ..., – наголошував психолог Б.В.Беляєв, – усне розгортання відбувається переважно рідною мовою. Отриманий варіант вираження ... перекладається мовою, що вивчається". [4, 35]

Отже, у процесі навчання видів іншомовної мовленнєвої діяльності навчальний переклад забезпечує:

- - досягнення розуміння змісту усного чи письмового іншомовного мовлення;
- - можливість контролю викладачем правильності його розуміння;
- - поступовий перехід до безперекладної мовленнєвої діяльності іноземною мовою;
- - розвиток здатності до виявлення ключових слів;
- - досягнення іншого й еквівалентнішого перекладання змісту думок, усного й письмового мовлення (тексту) з іноземної мови на рідну й навпаки;
- - вдосконалення реалізації видів іншомовної мовленнєвої діяльності.

Фактично використання навчального перекладу забезпечує студентам можливість усіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності на цій основі та поступового переходу до їхньої безперекладної реалізації: "...Шлях до усунення перекладу в користуванні новою мовою, - підкреслює професор В.М.Плахотник, - переклад" [8, 9]

Практика навчання іноземних мов довела, що без перекладне розуміння і вираження думок іноземною мовою досягається поступово, на основі використання рідної мови і пов'язаних з нею знань, навичок, умінь. "Людина не може одразу заговорити новою мовою, - зазначав професор О.О.Леонт'єв. - Вона повинна пройти через етап опосередкованого оволодіння іноземною мовою...". [7, 257] Йдеться про використання рідної мови як опосередкованої ланки під час здійснення іншомовного висловлювання. Навчальний переклад відкриває перед студентами реальну можливість для практичного оволодіння мовою, що вивчається.

Але ж навчальному перекладові властиві і деякі негативні моменти. Одним із них є звиканням до нього і пов'язане з цим зниження психологічної готовності студентів до безперекладної мовленнєвої діяльності; затягування перекладної стадії оволодіння іноземною мовою. Також вважається, що офіційне застосування перекладу неминуче призводить до "теоретизування" на заняттях, до збільшення дефіциту навчального часу, відведеного на вирішення головного завдання навчання іноземної мови – практичного оволодіння нею. Сьогодні переклад не розглядається як самостійний вид мовленнєвої навчальної діяльності. Переклад використовується як засіб, що сприяє успішному розв'язанню інших навчальних завдань, спрямованих на оволодіння офіційно визнаними видами іншомовної мовленнєвої діяльності (аудіюванням, читанням, говорінням, письмом). Усе це не сприяє навчанню навчального перекладу, цілеспрямованій педагогічній роботі

з оволодіння ним. Для зміни такої ситуації важливо широко й регулярно спиратися на переклад під час вирішення усіх поточних навчальних завдань, звертаючи увагу на коротке, пояснення умов і шляхів досягнення правильного перекладу усного й письмового іншомовного мовлення, яке сприймається й відтворюється.

Спостерігається явна недооцінка можливостей перекладу. Це очевидно пов'язано з дефіцитом навчального часу і прагненням викладачів акцентувати увагу студентів на комунікативній діяльності.

Переклад варто використовувати переважно для семантизації лексичного матеріалу, перевірки правильності розуміння пояснень і вказівок викладача, аудіюваних або читаних текстів, для закріплення лексико-граматичних знань, формування навичок виявлення граматичних і смислових елементів.

Варто відшукувати можливості для розширення сфери застосування навчального перекладу. Особливу увагу необхідно звернути на використання домашніх завдань. Саме тут є резерв для значного збільшення роботи студентів над перекладом. Загострена увага до навчального перекладу сприятиме зростанню рівня їхньої теоретичної іншомовної підготовки, усвідомленості оволодіння виучуваною мовою, що обов'язково позитивно вплине на результати практичного засвоєння іншомовної мовленнєвої, комунікативної діяльності.

Реалізація викладених можливостей навчального перекладу значною мірою залежать від рівня психолого-педагогічної підготовки викладача, від його знання і врахування психологічних особливостей здійснення перекладу у процесі навчання студентів різних видів іншомовної мовленнєвої діяльності.

Незважаючи на неоднозначне ставлення до ролі перекладу в навчальному процесі, він використовується достатньо широко. Власне жодна навчальна дія пов'язана зі сприйняттям чи відтворенням усного і письмового іншомовного мовлення, не обходиться без його використання. Викладачеві необхідно передавати таке розуміння своїм студентам, формувати у них відповідальне і зацікавлене ставлення до перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихристюк Л.С. Вступ до перекладознавства : Навч. посібник. – К.: М-во освіти і науки України, 2001. – 175с.
2. Вороний М.К. З приводу перекладу // Урок української. – 2003. – №10. – С 55-56.
3. Гром'як Р. Літературознавча компаративістика та перекладознавство: дотичний, перетин, колізії / Слово і час. – 2002. – №8.
4. Беляев Б.В. Очерки о психологии обучения иностранным языкам. – М.: Просвещение, 1965.
5. Зимняя И.А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке: Пособие для учителей средней школы. – М.: Просвещение, 1978.
6. Консультирует проф. Н.И. Жинкин // Иностранные языки в школе. – 1966. – №2.
7. Леонтьев О.О. Методика обучения иностранным языкам. – М.: Просвещение, 1975.
8. Плахотник В.М. Навчання іноземних мов у середній школі : концепція та її реалізація // Іноземні мови. – 1995. – №1.

Резюме. В статье рассматриваются проблемы психолого-педагогических возможностей учебного перевода и условия их реализации. Обращено внимание на роль перевода и эффективность использования его в учебном процессе.

В статье анализируется психологическая сущность учебного перевода, условия и пути успешного им овладения и практического использования.

Ключевые слова: учебный перевод, профессиональный перевод, иноязычное говорение.

The summary. Problems of psychological-pedagogical possibilities of educational translation and conditions of their realization are studied in this article. It is paid attention to the rule and it's effective using in the educational process.

Psychological essence of the educational translation, conditions and ways of it's successful mastering and practical using are analyzed in the article.

Key words: educational translation, professional translation, foreign speech.

Одержано редакцією 22.10.2009 р.

УДК: 371.124:37.011.31

О.І. ШУРИН

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Резюме. Розглянуті професійні якості вчителя, які є основою забезпечення якісної освіти. Зокрема, основна увага приділена дослідженню педагогічної культури вчителів як професійно важливої характеристики педагога.

Ключові слова: культура, педагогічна культура, психолого-педагогічна компетентність, культура професійної поведінки, культура професійної поведінки, освіта, виховання, педагогічна діяльність.

Сучасний стан розвитку освіти вимагає нових професійних компетенцій, оволодіння ними і впровадження у практику. Ці чинники призводять до змін у технологіях професійної підготовки майбутніх

ЗМІСТ

Бабік О.С. Професіоналізм вчителя як важливий фактор при навчанні іноземної мови у дошкільному навчальному закладі.	3
Ботвінко О.М. Використання комп'ютерних технологій у процесі навчання іноземної мови в загальноосвітній школі.	7
Гронь Л.В. Вимоги до іншомовних текстів для розвитку вмінь розповіді на початковому ступені навчання на мовних факультетах вищих навчальних закладів.	11
Коломієць Н.М. Прийоми Блейна Рея в методі природовідповідності Джеймса Ашера.	15
Коржженевська О.В. Організація самостійної роботи учнів – важливий фактор інтенсифікації навчального процесу.	19
Салюк І.Я. Особистісно-орієнтований підхід у детермінації розвитку іншомовного мовлення школярів.	23
Кропивко І.М., Снічук О.А. Використання ресурсів і послуг мережі Інтернет у викладанні іноземних мов.	28
Цаль Т.В. Використання методів педагогічного стимулювання на початковому етапі навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі та новітні технології.	36
Чорнолоз О.О. Теоретичні основи викладання чеської мови для студентів-філологів у вищому навчальному закладі.	41
Якимчук А.В. Рефлексивні механізми навчання підлітків англomовної комунікації.	44
Волошун А.А. Проблеми застосування сучасних технологій в процесі засвоєння лексики на початковому етапі викладання іноземної мови.	50
Зінчук І.В. Зорова наочність як засіб семантизації іншомовної лексики.	53
Мороз Л.В., Кушнір Н.В. Специфіка роботи над термінами на заняттях іноземної мови у вищому навчальному закладі.	58
Мороз Л.В., Паішко І.О. Основні питання принципів і критеріїв відбору та засвоєння лексичного мінімуму студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.	63
Ніколайчук Г.І. Особливості діалогу в процесі формування комунікативних умінь дитини дошкільного віку.	65
Середюк Л.А. Використання автентичної газетної хроніки на уроках німецької мови.	70
Турко І.-М.Б. Теоретичні аспекти вивчення творчості поетів-імажистів у вищих навчальних закладах.	72
Бричок Б.П. Використання інтерактивних технологій у процесі професійної підготовки вчителів початкових класів.	77
Джеджера К.В. Удосконалення мовлення як проблема формування культури спілкування студентів у вищих навчальних закладах.	80
Дуброва А.С., Снічук О.А., Трофімчук В.М. Принцип взаємопов'язаного навчання різних видів мовленнєвої діяльності з урахуванням їхніх особливостей і прискореним навчанням сприйняття мовлення.	83
Кочубей О.С. Особливості формування іншомовної компетенції студентів-філологів у вищому навчальному закладі.	85
Мазурок О.М. Інноваційні методи навчання іноземних мов у вищій школі в контексті гуманістичної парадигми освіти.	89
Мороз Л.В., Ковалюк В.В., Черуха Н.В. Інтерпретація закономірностей засвоєння іншомовних слів студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.	92
Павелків К.М. Філософські та загальнотеоретичні засади дослідження проблеми формування рефлексивної культури майбутнього вчителя.	95
Перішко І.В. Розвиток інтелектуальних здібностей обдарованих школярів на основі проектної іншомовної діяльності.	100
Пивоварчук Т.О. Фактори розвитку комунікативних здібностей студентів.	106
Тадєєва М.І., Пархомчук М.М. Рання іншомовна освіта в європейських педагогічних традиціях.	109
Воробйова Л.М. Психолінгвістичні аспекти навчання іноземних мов.	113
Гончарук Р.А. Роль перекладу у міжкультурній комунікації і педагогічній соціалізації.	117
Янциур Л.А. Формування інтересу до образотворчої діяльності в системі дитячий садок-школа.	122
Дуброва А.С., Трофімчук В.М. Психолого-педагогічні можливості навчального перекладу і умови їхньої реалізації.	126
Шурин О.І. До питання формування педагогічної культури майбутніх вчителів у процесі фахової підготовки.	129
Войтович І.С. Батишкіна Ю.В. Комп'ютерні інформаційні технології в реалізації навчальних і наукових проектів у педагогічних вищих навчальних закладах.	131
Шутяк В.Г. Формування у молодших школярів позитивного ставлення до праці.	135
Поліщук Н.В. Особистісно-орієнтована технологія навчання при підготовці фахівців з технологічної освіти.	139

Яциур М.С. Курсова робота з методичних дисциплін у кредитно-модульній системі організації навчального процесу.	141
Герасименко О.А., Герасименко Н.П. Методи реалізації пошуково-дослідницьких проектів на заняттях з трудового навчання у 7-9 класах з використанням інформаційно-пошукових технологій.	147
Трофімчук Л.О. Проблема оптимального вибору методів активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі позаурочних занять.	152
Грипич С.Н. Моральне виховання молодших школярів і дитяча література (психолого-педагогічний погляд на проблему).	156
Попчук О.В. Інноваційні технології навчання як умова розвитку професійної культури майбутніх фахівців документознавства та інформаційної діяльності.	160
Трофімчук В.М. Сутність і класифікація художньо-конструкторських знань та умінь старшокласників, які формуються у процесі трудового навчання.	164
Войтко А.І. Педагогічна підтримка професійного самовизначення учнів 8-9 класів на основі професійних проб.	168
Сіпайло В.О. Використання сучасних систем крою проектування одягу при підготовці майбутніх вчителів технологій.	173
Мохнюк Р.С. Формування громадянської культури студентства – проблема сучасного виховання.	178
Відомості про авторів.	183

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 42

Заснований у 1996 р.

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В..

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 25.10.2009 р. Підписано до друку 27.11.2009 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 30,6. Обл. вид. арк. 31,2. Замовлення № 79/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59   **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 42.— Рівне: РДГУ, 2009. — 186 с.**

ISBN 966 — 7281 — 09 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з проблем викладання мов і літератур світу, а також з теорії і методики виховання, професійної орієнтації, розвитку та навчання учнів і студентів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20